

ЕКЗОТИЧНІ ТВАРИНИ ЯК ПЕРЕНОСНИКИ РІЗНИХ ХВОРОБ: СТРАТЕГІЇ ПРОФІЛАКТИКИ ТА КОНТРОЛЮ

Москалюк Інна Вікторівна

Сақун Микола Миколайович

Кандидати технічних наук, доценти
Одеський Державний аграрний університет

Шульженко Є. О.

Студентка факультету ветеринарної медицини 2 курсу 212 спеціальності
Одеський державний аграрний університет

Хамід Кіра Олександрівна

Кандидат сільськогосподарських наук
член Арабської спілки бджолярів
офіційний представник компанії Tilab

Саудівська Аравія
м. Одеса, Україна

Вступ: У зв'язку зі зростанням інтересу до екзотичних тварин як домашніх улюбленців, збільшується кількість випадків захворювань, що передаються від цих тварин до людини.

Серед найпоширеніших екзотичних тварин, які утримуються як домашні улюбленці, можна виділити єнота-полоскуна, їжака, фенека, білку, лисицю та цукрового поссума. З поширенням екзотичних тварин як домашніх улюбленців, виникає актуальна проблема контролю за інфекційними хворобами, які вони можуть переносити. Забезпечення безпеки та здоров'я громадян стає надзвичайно важливою задачею для ветеринарної медицини та органів державного контролю.

Мета роботи: Метою даної роботи є дослідження стратегій профілактики та контролю за інфекційними хворобами, які можуть передаватися від екзотичних тварин до людини. Основна увага приділяється аспектам утримання екзотичних тварин як домашніх улюбленців та впливу цього процесу на поширення інфекційних захворювань. Робота має на меті виявлення ефективних заходів профілактики та контролю цих хвороб у зазначених видів екзотичних тварин.

Матеріали та методи досліджень: єноти являються дуже важливим аспектом утримання єнотів як екзотичних тварин. Їм потрібна вакцинація. Єноти - вакцинація відіграє ключову роль у збереженні здоров'я тварин і зменшенні ризиків поширення інфекційних хвороб серед них та навколишніх. Їжаки – їх використовують, щоб утримувати телят від надмірного сосання материнського вимені.

Результати та обговорення. Єноти. Дуже важливий аспект утримання єнотів як екзотичних тварин є саме вакцинація. Вакцинація відіграє ключову роль у збереженні здоров'я тварин і зменшенні ризиків поширення інфекційних хвороб серед них та навколишніх. Важливо зазначити, що вакцинувати слід тільки здорових тварин. Єноти, подібно до собак, можуть хворіти на багато з тих же інфекцій, тому профілактична вакцинація стає важливою складовою утримання цих тварин. Перед проведенням вакцинації рекомендується провести дегельмінтизацію для знищення паразитів, які можуть впливати на ефективність вакцинації та загалом стан здоров'я єнотів. Першу вакцинацію рекомендується проводити у віці 8-9 місяців, після чого через три тижні слід повторити її. Також обов'язковою є вакцинація від сказу, оскільки ця хвороба є серйозною загрозою для тварин та людей.

Зокрема, що стосується єнотів, важливо звернути увагу на чуму м'ясоїдних (чумка собак, або хвороба Карре), яка є дуже заразною для цих тварин. Симптоми цієї хвороби можуть проявлятися як гнійні виливання з носа та очей, кашель, запалення верхніх дихальних шляхів, а також може розвиватися пневмонія. Окрім того, чума м'ясоїдних може набувати різноманітні ускладнення, такі як дерматити, ентерити, нервові порушення тощо, що підкреслює серйозність і потенційну небезпеку цієї інфекційної хвороби для єнотів та інших тварин.

Їжаки додають свою унікальність у культурному та історичному контексті. Наприклад, в античних часах римляни одомашнювали алжирських їжаків як домашніх улюбленців і для використання їхнього м'яса. Їхні шипи також відігравали важливу роль у щоденному житті – фермери

використовували їх, щоб утримувати телят від надмірного сосання материнського вимені. Попри свою унікальність, їжаки також можуть бути переносниками різноманітних інфекційних хвороб, що становить ризик для їхніх власників та оточуючих. Окрім сказу, що є однією з поширених хвороб серед їжаків, ці тварини також можуть переносити піроплазмоз, енцефаліт, жовту лихоманку, лептоспіроз, сальмонельоз, стригучий лишай, грибкові захворювання, зумовлені кліщами, блохами, та різними бактеріями.

Існує ризик зараження через укуси або навіть просте контактування з їжаками, тож необхідно взяти певних заходів перед тим, як ввести їх до домашнього середовища. Необхідно підготувати клітку чи вольєр для їжака, уникаючи контакту з іншими тваринами, такими як білки чи бурундуки, які можуть бути в ролі переносників паразитів. Щоб попередити зараження, власникам їжаків рекомендується дотримуватися правил особистої гігієни та уникати розташування їх у місцях приготування їжі.

Під час догляду їжаків ветеринарам важливо дотримуватися певних процедур та заходів безпеки.

Під час звернення до їжака, важливо розуміти їхню поведінку. Вони можуть виражати тривогу шляхом кашлю або різкого, стрибаючого руху з вертикально піднятими колючками. Більшість їжаків згортаються в клубок під час огляду.

Під час лагідного дотику до спини чи хребта їжака, слід використовувати рушник чи рукавички для запобігання можливих пошкоджень.

Рекомендується проводити під наркозом для безпечності як для тварини, так і для ветеринара.

Для загальної анестезії їжаків рекомендується використовувати індукцію в анестезіологічній камері за допомогою газоподібного анестетика, такого як ізофлуран або галотан. Можна також використовувати невелику маску, або кетамін для внутрішньом'язового введення.

Лисиці – чудові тварини, що представляють велике різноманіття видів, серед яких можна виділити звичайну лисицю, корсака, афганську, бенгальську

(індійську).

Фенек - найменший серед видів лисиць з незвичайною зовнішністю. Його вага зазвичай становить всього 1,5 кг. Він має акуратну загострену мордочку та найбільші вуха серед лисиць, що можуть бути такої ж довжини, як половина його тіла. Шерсть фенека шовковиста та густа, з верхньою частиною шубки, яка може бути рудою або палевою, а нижня - білою. Вони не люблять самотності і можуть стати досить ручними, якщо отримають відповідну соціалізацію та догляд.

Однією з поширених інфекційних хвороб серед лисиць, включаючи фенека, є лептоспіроз. Ця хвороба спричиняється бактерією *Leptospira* і часто важко діагностується через схожість симптомів з іншими захворюваннями, такими як грип. Попередній діагноз може бути встановлений на основі епізоотологічних даних та клінічних проявів, характерних для лептоспірозу, зокрема, при жовтушних формах. Точний діагноз може бути поставлений на основі результатів лабораторних досліджень, таких як бактеріологічні, серологічні та біохімічні аналізи.

Для активної імунопрофілактики використовують асоційовані вакцини проти лептоспірозу, такі як Дурамун Мах 5-CVK/4L, Вангард Плюс 5/L, Нобивак Лепто та Биокан Лепто.

Білка: Білки, так само як і інші перелічені раніше тварини, можуть бути переносниками не лише сказу, але і теоретично лептоспірозу та туляремії.

Туляремія – це зоонозна інфекція, спричинена бактерією *Francisella tularensis*. Передача *F. tularensis* людині відбувається при контакті з інфікованими тваринами, споживанні зараженої їжі або води, укусах переносників (кліщів, мух або комарів), вдиханні пилу чи аерозолів, що містять бактерії. Характеристики захворювання включають лихоманку, інтоксикацію, стоматит, гепатит, спленоменгальію, абсцеси та ураження лімфатичних вузлів.

Для остаточної діагностики здійснюють бактеріологічні дослідження крові хворих тварин, зразки якої беруть у період підвищення температури тіла, а також пунктати з уражених лімфатичних вузлів. Під час розтину трупів

збирають кров, шматочки внутрішніх органів та лімфатичних вузлів. Варто відзначити, що виведення культури бактерії *F. tularensis* пов'язане зі значними труднощами через високі вимоги до середовища.

Цукровий поссум: Ці мініатюрні створіння, вагою не більше 175 грам, досягають в довжину приблизно 45 см (з яких тулуб 20 см, хвіст – близько 25 см).

Забарвлення поссумів зазвичай сірого кольору (з блакитним відтінком) зі смугами темно-коричневого відтінку, що проходять через загострену мордочку і спинку. Рідше зустрічаються поссуми бурого забарвлення, а іноді і зовсім альбіноси.

З можливих інфекційних захворювань поссуми підвержені гіардіозу або лямбліозу, трихомонозу та афлотоксикозу. Наприклад, лямбліоз, який також зустрічається у класичних домашніх тварин, таких як собаки та коти, може передаватися людині. Більшість випадків зараження лямбліозом не проявляються. У рідкісних випадках, особливо у молодих тварин, хвороба може проявлятися симптомами діареї, – гострою, переривчасою або хронічною. Тварини, які хворіють на лямбліоз, зазвичай не втрачають апетиту, але можуть схуднути через ускладнене засвоєння поживних речовин через пошкодження кишечника лямбліями.

Найчастіше для лікування лямбліозу використовується препарат Метронідазол. Крім того, для лікування лямбліозу рекомендується симптоматична терапія. Кисти лямблій відносно стійкі і можуть жити декілька тижнів або місяців поза організмом в умовах вологості та холоду.

Висновок: Всі ці згадані екзотичні тварини – є унікальними і цікавими виборами як для домашніх тварин. Проте, важливо розуміти, що вони піддаються різним інфекційним захворюванням, які потребують уваги і профілактики. Для власників таких екзотичних тварин важливо здійснювати систематичні профілактичні заходи, такі як вакцинація, дегельмінтизація, регулярні візити до ветеринарного лікаря для обстеження та консультацій щодо улюбленця. Важливо враховувати особливості харчування для тварини,

забезпечуючи їй відповідний догляд, та відповідні умови утримання.

Для ветеринарних лікарів надзвичайно важливо постійно підвищувати свою кваліфікацію, щоб бути готовими до роботи з різними видами тварин і різними захворюваннями. Фахівці повинні мати знання та навички для адаптації до конкретних потреб кожної тварини, бути уважними та обережними при роботі з потенційно інфікованими тваринами, завжди дотримуючись відповідних заходів безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Veterinary care of the hedgehog: Robinson, Ian, & Routh, Andrew. (1999).
2. One Health: Zoonoses in the Exotic Animal Practice. Souza, Marcy J. (2011).
3. Diseases of Exotic Animals: Wallach, Joel D., & Boever, William J. (1983).
4. Wildlife, Exotic Pets, and Emerging Zoonoses: Chomel, Bruno B., Belotto, Albino, & Meslin, François-Xavier. (2007).